



**Naantalin kaupungin
lapsiperheiden sosiaalityön
sosiaalihuoltolain mukaisten tukitoimien
soveltamisohje 1.6.2019 alkaen**

Johdanto

Sosiaalihuoltolaissa säädetään sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisestä sekä muista sosiaalihuollon kunnallisista tehtävistä ja palveluista sekä niiden toteuttamisesta. Laki koskee kaikkia asiakkaita lapsista vanhuksiin. Asiakaslähtöisyyden vahvistamiseksi sosiaalihuoltolaissa määritellään ne tuentarpeet, joiden perusteella sosiaalipalveluja ja muuta sosiaalihuoltoa järjestetään. Keskeistä lain soveltamisen kannalta on se, että tarvemäärittely ohjaa asiakaslähtöiseen työskentelyyn, jossa keskiössä on asiakas omine tarpeineen, ei palvelujärjestelmä, johon asiakkaan tulisi sopeutua.

Suurin osa sosiaalihuoltolain mukaisista sosiaalipalveluista on niin sanottuja määrärahasidonnaisia palveluja, joiden myöntämisessä kunta voi käyttää harkintaa. Myös näiden palvelujen myöntämisen pitää kuitenkin aina perustua yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin, eikä mitään asiakasryhmää voida sulkea palvelun piiristä kunnan ohjeistuksen perusteella.

Kun sosiaalihuollon työntekijä on saanut tiedon sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä, tulee välittömästi arvioida kiireellisen avun tarve. Henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, ellei sen tekeminen ole tarpeetonta esimerkiksi, kun tarve palvelulle on tilapäistä.

Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä yhteydenotosta, jos kyseessä on

- erityistä tukea tarvitseva lapsi
- henkilö, joka saa vammaisetuksista annetun lain mukaista ylintä hoitotukea
- yli 75-vuotias henkilö

Arviointi on tehtävä loppuun viiveettä. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kohdalla määräaika on kolme kuukautta.

Omatyöntekijä on nimettävä asiakkaalle sosiaalihuollon asiakkuuden ajaksi. Omatyöntekijän tehtävänä on lapsen ja perheen tarpeiden ja edun mukaisesti järjestää palveluita ja pyrkiä ehkäisemään pidempiaikaisen tuen tarvetta. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen tapauksessa omatyöntekijän tai muun lapsen sosiaalipalveluista vastaavan työntekijän tulee tavata lapsi henkilökohtaisesti. Tapaaminen tulee kirjata lapsen asiakassuunnitelmaan. Omatyöntekijällä on oltava asiakkaan palvelujen kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammatillinen kelpoisuus. Erityistä tukea tarvitsevan henkilön omatyöntekijän on oltava sosiaalityöntekijä. Erillistä työntekijää ei nimetä, jos asiakkaalla on jo vastuutyöntekijä esimerkiksi lastensuojelulain perusteella tai omatyöntekijää ei muuten tarvita.

Sosiaalipalveluja on järjestettävä:

- 1) tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen;
- 2) asumiseen liittyvään tuen tarpeeseen;
- 3) taloudellisen tuen tarpeeseen;
- 4) sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi;
- 5) lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen;
- 6) äkillisiin kriisitilanteisiin liittyvään tuen tarpeeseen;
- 7) lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi;
- 8) päihteiden ongelmakäytöstä, mielenterveysongelmasta sekä muusta sairaudesta, vammasta tai ikääntymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen;



-
- 9) muuhun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvään tuen tarpeeseen;
- 10) tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi.

Sosiaalihuoltolain mukaiset lapsiperheiden palvelut

Sosiaalityö

Sosiaalityö toteutetaan kunnan omana palveluna.

Sosiaalityöllä tarkoitetaan asiakas- ja asiantuntijatyötä, jossa rakennetaan yksilön, perheen tai yhteisön tarpeita vastaava sosiaalisen tuen ja palvelujen kokonaisuus, sovitetaan se yhteen muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa sekä ohjataan ja seurataan sen toteutumista ja vaikuttavuutta. Sosiaalityö on luonteeltaan muutosta tukevaa työtä, jonka tavoitteena on yhdessä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa lieventää elämäntilanteen vaikeuksia, vahvistaa yksilöiden ja perheiden omia toimintaedellytyksiä ja osallisuutta sekä edistää yhteisöjen sosiaalista eheyttä.

Sosiaaliohjaus

Sosiaaliohjaus toteutetaan kunnan omana palveluna.

Sosiaaliohjauksella tarkoitetaan yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen neuvontaa, ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena on yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä.

Perhetyö

Perhetyö toteutetaan ensisijaisesti kunnan omana palveluna. Perhetyön koordinoinnista vastaa vastaava perheohjaaja ja perhetyötä toteuttaa kaksi perhetyöntekijää ja kaksi perheohjaajaa. Perhetyön tiimiin kuuluu myös kaksi nuorten avohuollon ohjaajaa. Perhetyötä tai ohjausta ostetaan ulkopuoliselta palveluntuottajalta vain tilanteessa, jossa vastaavaa palvelua ei ole mahdollista tuottaa kunnan omana palveluna. Palvelua ostettaessa tulee käyttää ensisijaisesti Turun seudun sosiaalityön avo- ja sijaishuollon tukipalvelujen kilpailutuksen hyväksymiä palveluntuottajia (ks. liite). Ostopalvelun käytöstä tulee aina sopia etukäteen esimiehen kanssa.

Perhetyö on pääasiassa perheen kotona tehtävää perhetyötä, joka voi olla perhetyöntekijän antamaa keskusteluapua, ohjausta ja tukea erilaisissa arjen toiminnoissa. Perhetyö voi olla vanhemmuuden tukemista kasvatustehtävässä, vanhemmuuden arviointia tai lapsen hyvinvointia tukevaa toimintaa. Perhetyössä olennaista on aina lähelle asiakasta viety ja perheen omia voimavaroja tukeva työskentely. Perhetyön suunnitelma ja tavoitteet laaditaan aina yhdessä perheen kanssa. Perhetyön tavoitteena on muutoksen aikaansaaminen. Palvelun keskeisinä periaatteina ovat asiakasperheen asiakaslähtöisyys, osallisuus ja osallistaminen, varhainen tuki ja erityisesti lapsen etu.

Nuorten avohuollonohjaus on sosiaalityöhön kuuluvaa asiakastyötä syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi. Kyseessä on sosiaalitoimen palvelumuoto naantalilaisille alle 18-vuotiaille nuorille sekä lisäksi lastensuojelun jälkihuollossa oleville alle 21-vuotiaille. Työskentelyn aloittaminen perustuu sosiaalityöntekijän arvioon ja päätökseen. Tavoitteena on tarjota nuorelle mahdollisuus keskusteluun sekä saada yksilöllistä tukea ja ohjausta elämänhallinnan

eri osa-alueilla. Tuen tarve voi liittyä mm. koulunkäyntiin, murrosikään, päihdeasioihin, perhetilanteeseen tai itsenäistymiseen.

Kotitalvelu

Kotitalvelu toteutetaan ensisijaisesti kunnan omana palveluna. Lapsiperheiden kotitalvelua koordinoi vastaava perheohjaaja. Lapsiperheiden kotitalvelua ostetaan ulkopuoliselta palveluntuottajalta vain tilanteessa, jossa vastaavaa palvelua ei ole mahdollista tuottaa kunnan omana palveluna. Palvelua ostettaessa tulee käyttää ensisijaisesti Turun seudun sosiaalityön avo- ja sijaishuollon tukipalvelujen kilpailutuksen hyväksymiä palveluntuottajia (ks. liite). Ostotalvelun käytöstä tulee aina sopia etukäteen esimiehen kanssa.

Lapsiperheiden kotitalvelun tarve arvioidaan maksuttomalla kartoituskotikäynnillä. Joissakin tapauksissa kotitalvelun tarve voidaan arvioida myös puhelimesta. Palvelu on perheille maksullista. Tuloista riippuen palvelu voi olla myös maksutonta.

Kotitalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista.

Kotitalvelua annetaan toimintakykyä alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella. Toimintakykyä alentavia syitä ovat sairaus, synnytys, vamma tai muu vastaavanlainen syy kuten uupumus. Erityisellä perhetilanteella tarkoitetaan esimerkiksi vanhempien erotilannetta tai tilannetta, jossa toinen vanhemmista on vankilassa tai perheenjäsenen kuolemaa. Elämäntilanne voi aiheuttaa tuen tarvetta myös muun omaisen tai läheisen vaikean sairauden tai poismenon johdosta. Erityinen perhetilanne voi olla myös perheessä, jossa on vammaisen lapsi, kaksoset tai aikuinen omainen hoidettavana.

Kasvatus- ja perheneuvonta

Kasvatus- ja perheneuvonta toteutetaan ostotalveluna Raison perheneuvolan toteuttamana. Perheasioiden sovittelu ja lapsiperhepsykologin palvelu toteutetaan kunnan omana palveluna ja asiakkaita tulee näiden palvelujen osalta ohjata ensisijaisesti kunnan omaan palveluun.

Kasvatus- ja perheneuvontaa annetaan lapsen hyvinvoinnin, yksilöllisen kasvun ja myönteisen kehityksen edistämiseksi, vanhemmuuden tukemiseksi sekä lapsiperheiden suoriutumisen ja omien voimavarojen vahvistamiseksi. Kasvatus- ja perheneuvontaan sisältyy lasten kasvuun ja kehitykseen, perhe-elämään, ihmissuhteisiin ja sosiaalisiin taitoihin liittyvää arviointia, ohjausta, asiantuntijaneuvontaa ja muuta tukea. Kasvatus- ja perheneuvontaa toteutetaan monialaisesti sosiaalityön, psykologian ja lääketieteen sekä tarpeen mukaan muiden asiantuntijoiden kanssa.

Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta

Tapaamisten ja vaihtojen valvonta sekä tapaamisten tukeminen toteutetaan ensisijaisesti kunnan omana palveluna. Tapaamisten valvontaa koordinoi vastaava perheohjaaja ja sitä toteuttavat ensisijaisesti perhetyöntekijät ja perheohjaajat. Palvelu ostetaan ulkopuoliselta

palveluntuottajalta vain tilanteessa, jossa vastaavaa palvelua ei ole mahdollista tuottaa kunnan omana palveluna. Palvelua ostettaessa tulee käyttää ensisijaisesti Turun seudun sosiaalityön avo- ja sijaishuollon tukipalvelujen kilpailutuksen hyväksymiä palveluntuottajia (ks. liite). Ostopalvelun käytöstä tulee aina sopia etukäteen esimiehen kanssa.

Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonnalla huolehditaan siitä, että lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettu tapaamisoikeus toteutuu lapsen edun mukaisesti. Tapaamisten valvonta perustuu joko sosiaalilautakunnan vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen, jossa määritellään tarvittavien toimenpiteiden sisältö.

Valvotuissa vaihdoissa valvoja huolehtii, että lapsi siirtyy sopimuksen tai päätöksen mukaisesti vanhemmalta toiselle. Tuetuissa tapaamisissa valvoja on käytettävissä tapaamisen ajan. Valvotuissa tapaamisissa valvoja on tapaamisen ajan näkö- ja kuuloyhteydessä lapseen ja vanhempaan.

Tukiperhe

Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tai hänen perheelleen voidaan myöntää tukiperhe lapsen terveyden tai kehityksen turvaamiseksi. Tukiperheet ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Palvelua ostettaessa tulee käyttää ensisijaisesti Turun seudun sosiaalityön avo- ja sijaishuollon tukipalvelujen kilpailutuksen hyväksymiä palveluntuottajia (ks. liite).

Tukihenkilö ja vertaisryhmätoiminta

Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tai hänen perheelleen voidaan myöntää vertaisryhmätoimintaa tai tukihenkilö lapsen terveyden tai kehityksen turvaamiseksi. Tukihenkilö palvelua toteutetaan sekä kunnan omanatyönä että ostopalveluna. Kunnan omana työnä palvelua koordinoi vastaava perheohjaaja ja palvelua toteuttavat perheohjaajat, nuorten avohuollon ohjaaja ja ammatillinen tukihenkilö. Palvelu ostetaan ulkopuoliselta palveluntuottajalta vain tilanteessa, jossa lapsen tarpeen mukaista palvelua ei ole mahdollista tuottaa kunnan omana palveluna. Palvelua ostettaessa tulee käyttää ensisijaisesti Turun seudun sosiaalityön avo- ja sijaishuollon tukipalvelujen kilpailutuksen hyväksymiä palveluntuottajia (ks. liite).

Lapsiperheen lomanvietto

Lapsiperheiden lomanviettoa tuetaan enintään 200 €/vuosi perhetilanteen, pitkäaikaisen sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella. Tukea myönnetään perustellusti vapaa-aikatoimen leirien ja retkien maksuihin sekä tuettujen lomien omavastuuosuuksiin. Jos tukea myönnetään muuhun kuin edellä kuvattuun, tulee asiasta keskustella esimiehen kanssa. Tuki myönnetään maksusitoumuksena, kuittia vastaan tai maksamalla lasku.

Lapsen harrastus- tai kerhotoiminta

Lapsen harrastus- tai kerhotoimintaa tuetaan enintään 200 €/vuosi perhetilanteen, pitkäaikaisen sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella. Tuen tarkoitus on mahdollistaa lapsen pitkäjänteinen harrastustoiminta sekä tukea lapsen aktiivista ja sosiaalista arkea. Tuki myönnetään maksusitoumuksena, kuittia vastaan tai maksamalla lasku.

Muu taloudellinen tuki

Lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi lapselle voidaan erillisin perustein myöntää tukea paikallisliikenteen kuukausikorttiin sekä vaatekuluihin enintään 100 €/vuosi. Kuukausikortin myöntämisen perusteena on tukea lapsen hoito- tai muun vastaavan kontaktin toteutumista. Tuki myönnetään maksusitoumuksena, kuittia vastaan tai maksamalla lasku.

Muusta myönnettävästä taloudellisesta tuesta tulee aina sopia etukäteen esimiehen kanssa. Taloudellista tukea myönnetään pääasiallisesti ja ensisijaisesti toimeentulotukilain perusteelle perus-, täydentävänä tai ehkäisevänä toimeentulotukea. Sosiaalihuoltolain perusteella ei myönnetä taloudellista tukea esimerkiksi ruokaan, lääkkeisiin tai vuokriin.

Sosiaalipäivystys

Virka-aikainen sosiaalipäivystys toteutetaan kunnan omana palveluna ja virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys ostetaan Turun seudun sosiaalipäivystykseltä.

Sosiaalipäivystys on järjestettävä ympärivuorokautisesti kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi. Päivystys on toteutettava siten, että palveluun voi saada yhteyden ympäri vuorokauden. Sosiaalipäivystystä toteutettaessa on toimittava yhteistyössä terveydenhuollon päivystyksen, pelastustoimen, poliisin, hätäkeskuksen ja tarpeen mukaan muiden toimijoiden kanssa.



LIITTEET

Sosiaalityön avo- ja sijaishuollon tukipalvelut, Turun seudun kilpailutuksen hyväksymät palveluntuottajat.



LÄHTEET

Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2017:5. Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. 2.5.2019: julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80391

Sosiaalihuoltolaki. 2.5.2019: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>